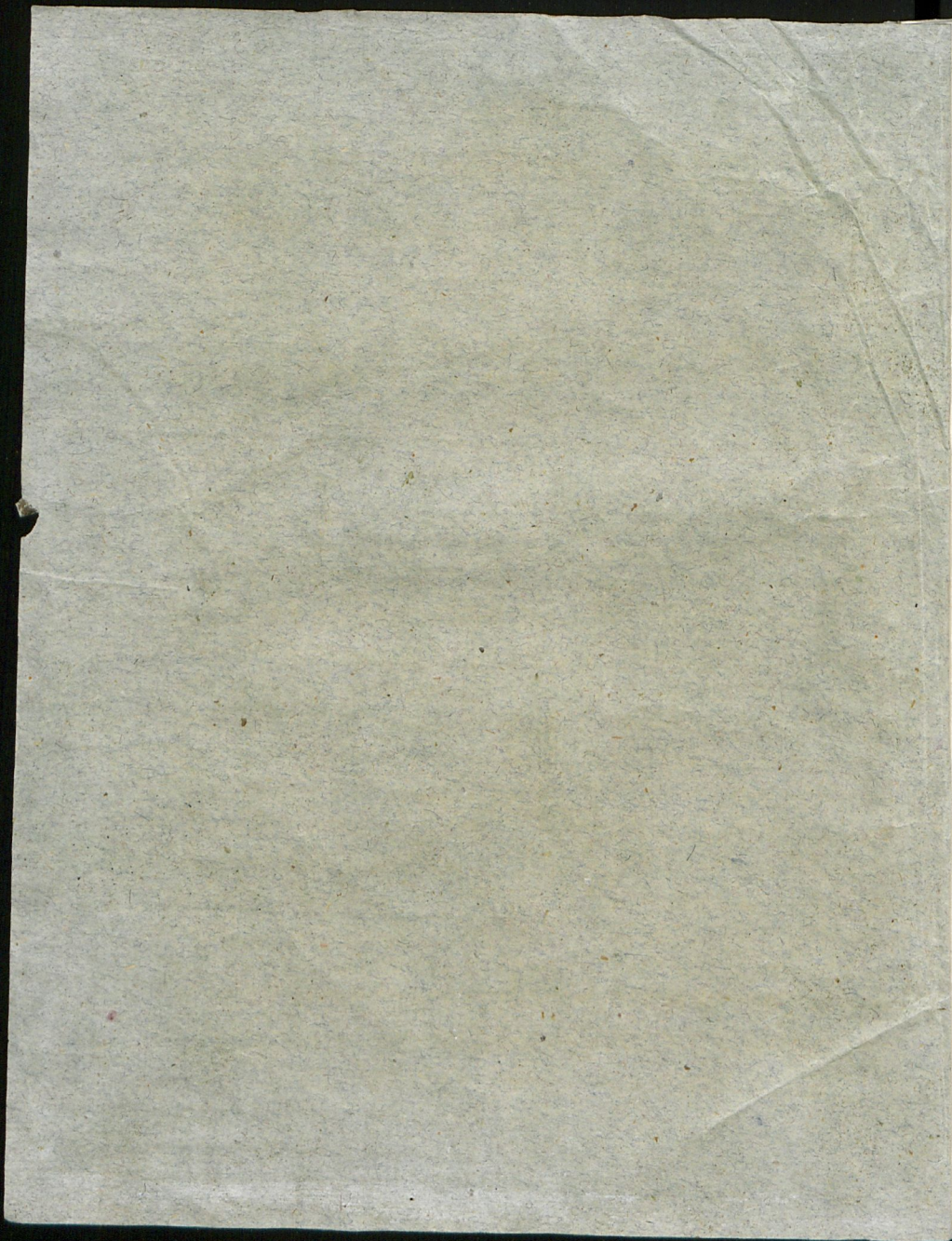

B. m. II

II C
924

OK. 524.

B. m. II, 472.

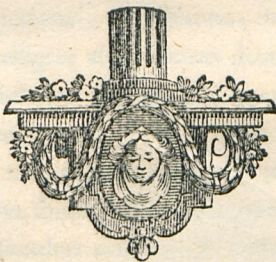
DE
C. PLINIO SECUNDO
ERVITAE VITAE MAGISTRO
COMMENTATIO
QVA AD
IVVENVM ORATIONES

D. IV. MAI. A. O. R. cDId cclxxxiv.

BENEVOLE AUDIENDAS
OFFICIOSISSIME ATQVE HUMANISSIME
INVITAT

CHRISTIANVS FRIDERICVS OLPE

A. M. SCHOLAE DRESD. CRVC. RECTOR.

DRESDAE,

TYPIS HENR. GVIL. HARPETERI.

DE

C. PLINII SECVNDO

ERVITAE VITAE MAGISTRO

COMMENTATIO

DE

IVVENVM GRATIONES

IN IV. MAL. A. O. R. CLIS. CCXXXIV.

RECTORI ACADEMIAE

UNIVERSITATIS ALTAE HANNOVERENSIS

AVCTORE

CHRISTIANO FRIDERICO OLBE

A. M. SCHOLAE DEINCE CIVIC. RECTORI.

DR. MED. P. H. H. H.

ALTAE HANNOVERENSIS

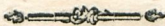

Bene ac sapienter praecipit ordinatio scholastica, SERENISSIMI SAXONVM ELECTORIS, PATRIAE PATRIS OPTIMI, quem, ex morbo ancipiti ac periculoso recreatum, votis, precibus lacrimisque suis diuinitus redditum Saxonia laetatur, auctoritate ante hos annos vndecim publicata, vt praeceptores scholarum celebriorum, classicos scriptores interpretaturi, adolescentes, in disciplinam sibi datos, non modo recte hos intelligere atque imitari doceant, sed animum quoque ac mores eorum salubribus praeceptis instruant, semperque id agant, vt discipuli praeclare aut turpiter dicta & facta intueantur; inde quod ament atque imitentur, inde quod fugiant vitentque, sibi capiant. Cuius ego memor instituti, non solum ingenia iuuenum fidei meae commissorum aetatis priscae scriptoribus colenda, & recto pulchritudinis nativae sensu imbuenda, sed mentes etiam amore virtutis inflammandas, odio vitii, quoad res dederunt, implendas existimaui. Neque tamen is ego sum, qui tantum naturae, labe mortalibus ingenita corruptae ac depravatae,

uatae, tribuat, hac vt sola duce et magistra homines ad bene beateque viuendum adduci posse censeam. Noui, ad virtutes, Deo acceptas, noui, ad felicitatem, constantem ac perpetuo manentem, haud aliam, quam Christi, Seruatoris O. M. disciplinam, hominibus viam apertam et patefactam ostendere. Sic animatus, scholas abhorreo famosas, laudibus quamlibet imprudentiorum celebratas, quae nullam, nisi quam natura dicitur, religionem docentes satis habent, si disciplinae suae alumni virtutem prae se ferant ciuilem. Tantum tamen abest, vt quam natura praecipit, virtutem spernendam repudiandamque putem, eam vt potius priscorum, qui explicandi veniunt, scriptorum exemplis commendem, atque in vsum vitae communis vertam.

Eiusmodi autem praecepta, iuuenum animis vtilia et frugifera, imprimis mihi suppeditauit C. Plinius Secundus, quo mirifice delector, tum ob genus dicendi acutum et concinnum, quo vtitur, tum ob prudentiam, modestiam, comitatem, benignitatem, aliasque virtutes in illustri loco positas, quas ille, si quisquam priscorum sapientum, scriptis suis declarauit. Vnde factum quoque est saepius, vt adolescentibus ad dicendum prodituris quaedam in scholis Plinianis a me exposita in memoriam reuocarem, quae aptum orationis argumentum praebent. Iam vero me facturum operae pretium existimo, si, quae Plinium explicans, tum ad animos ac mores iuuenum regendos, tum ad studia recte ac prudenter instituenda, passim, vt res ferebat, monui, commentationibus quibusdam ad formas typographicas vocatis complecterer, ac *Plinium Secundum, eruditae vitae magistrum*, laudarem.

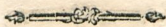
Nulla esse potest erudita vita, nisi virtus huic accedat, quae animi emendati iudicio, rerum ad se pertinentium delectu habito, praecipiat mores

mores ac studia, quae deceant hominem liberali disciplina imbutum. Quam si virtutem confectetur adolescens liberalis, tum vero scientia non minus, quam actione, et sibi, et rei publicae, cui natum se intelligit, utilitatem afferet. Facere officium suum non potest vita erudita, si vel moribus ingenuis, vel studiis rectis destituatur. Tum enim praesidiis caret idoneis vel ad intellectum optimarum artium scientia instruendum, vel ad voluntatem inclinationibus animi in actiones bonas et honestas regendam. Itaque homo eruditus, qui emendatior esse velit, duabus oportet rebus potissimum det operam, moribus ac studiis.

Vtrumque Plinius egregie docet in epistolis, quas haud scripsit ex consuetudine quotidiana, ut alii solent, ad negotia vitae communis conficienda. Quas enim, frequenter hortante Septitio, epistolas edidit, eas curatius scripsit, ut ipse loquitur, hoc est, maiore cura, studio atque cultu, easque selegit ex aliis, quas, ut res tempusque tulit, celerius effuderat, nec publici iuris facere volebat. Habuit igitur flos nobilitatis Romanae, habuerunt alii homines illustriores, quae ex tali collectione epistolarum a summo viro in manus sibi traditarum, inprimis utilia et fructuosa sibi deciperent.

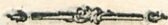
Miror fuisse, nostra etiam memoria, qui has epistolas in scholis legi non velint, rati, nescio quid obscuritatis his inesse, saltim nimiae brevitatis, ac dictionis minus aptae ac naturalis, quam iuvenes imitaturi a castae profluentisque latinitatis cultu auocentur. Si quis ad epistolas bene scribendas se conferre velit, huic solum Ciceronem esse intuendum et confectandum; Plinium vel eo nomine non commendandum, quod nimis curae ac diligentiae suis epistolis tribuerit. Equidem haud video, cur epistolae maiori cura et sollertia scriptae ingenium epistolarum bene

compositarum exuant. Lingua, tibi patria, conuerte Plinianas epistolas, nec tamen more Sartoriano, in chartam conice, lege, quoties libet, relege, iudex aequus, oppido fatebere, dignum imitatione, ac nitidissimarum in his exemplar epistolarum apparere. Qui Plinium inprimis duce secutus est, Gellertus nostras, epistolas, haud sane contemnendas atque a naturali pulchritudine abhorrentes, posteris reliquit. Erat, ut ipse ait Lib. I, 5. Plinio cum Cicerone aemulatio, et stultissimum credens ad imitandum non optima quaeque proponere, eloquentia saeculi sui non erat contentus. Genus dicendi Laconicum has epistolas spirare, vltro largior; neque tamen a me impetrare possum, ut ideo negligendas et adolescentibus elegantis ac tersae latinitatis studiosis haud contemplandas censeam. Esse hoc nouimus aetati iuuenili proprium, ut scribendi genere nimis diffuso atque otioso plerumque lasciuat, et quae multo concisius ac breuius dici poterant ac debebant, nimis verborum ambagibus corrumpat. Haec igitur vbertas, aut lasciuia potius, pressiorum lectione scriptorum, ut Sallustii, Plinii, Taciti, coercenda et temperanda est, idque praeceptoribus respiciendum, ut discipulis viam ac rationem commonstrent, qua medio eant tutissimi, nec obscuro fiant, dum esse breues laborant, nec otiosi ac frigidi, dum nimiam vbertatem copiamque affectant. Mitto quod dictio epistolas decens breuitatem sententiarum facilius ferat, quam genus dicendi orationibus bene compositis proprium. Nolo iudicia hominum doctorum et harum rerum peritissimorum, ad Plinii lectionem in scholis tuendam, pluribus affere; cum alii iam mihi talis instituti otium fecerunt. Neque tamen omnia sicco pede praeteribo. Placet quaedam decerpere ex luculentissima commentatione, qua HENRICVS STEPHANVS Plinianis epistolis praefatus est. *Plinii Secundi,*
inquit,

inquit, epistolas quo saepius lego, eo magis illas a plerisque tam raro legi miror; multo etiam magis, a nonnullis ne legi quidem omnino. Neque vero de iis tantum loquor, qui multos scriptores non aspernantur solum, sed etiam auersantur, atque adeo lectione illorum sibi interdiciunt, non alia de causa, quam quod verentur, ne suum Ciceronianum stilum aliqua sermonis non satis Ciceroniani contagione inficiant; sed de aliis non nullis, qui, quamvis illo superstitiosae latinitatis morbo non laborent, quosdam tamen e scriptoribus, saeculo Ciceronis posterioribus, lectione sua non dignantur. Quid ergo habent istae epistolae, propter quod tam dignae sint, quae legantur? excipiet fortasse vel horum, vel illorum aliquis. Ego vero, illas aliquid habere, propter quod legi mereantur, non respondebo; sed habere omnia, quae nos ad epistolarum aut Latinarum aut Graecarum lectionem imitare et possint, & debeant. Nam siue utilitatem, siue delectationem, siue etiam utrumque in istarum lectione sibi quis proponat, eum, quod abunde suo desiderio satisfaciat, inuenturum esse dico. STEPHANI iudicio illud IOANNIS GVILIELMI BERGERI, summi viri, adiungemus, his verbis conceptum: Saepe multumque recorder C. Plinii Secundi, quo auctore, inde ab adolescentia vi solitus sum, non modo ad elegantiam scribendi, sed etiam ad prudentiam viuendi, cum eius epistolae videantur scriptae, ad hominum vitam praesentibus exemplis erudiendam.

Quae quidem singula cum in memoriam redigo mihi quae apud animum propono; non possum non eximie laetari, fuisse institutum Plinianae epistolae in scholis meis legendi non modo adolescentibus lectissimum iucundissimum, sed etiam *Viris doctrina meritisque Clarissimis, Inspectoribus scholae Granissimis ac Prudentissimis*, maximopere probatum. In primis FLEISCHERVM, Consulem de omni re publica praeclare promeritum,

tum, Virum et ciuilis doctrinae, et elegantioris peritissimum, meminisse epistolas Plinii habere in deliciis, ac saepius dictitare, optimum has epistolarum, apte, prudenter atque eleganter scriptarum, exemplar, quod sedulo iuuenes imitentur, monstrare. Dolemus sane, ac vehementer angimur talis tantique Viri, humanis rebus nuper exenti, obitu praemature atque inopinato. Et quidni doleamus, perpetuo eius desiderio incensi? Luget hunc sibi ereptum Senatus, maerent hunc ciues amissum, quamuis iam videant sibi, commutatis tantum personis, redditum, lacrimis huius cineres prosequuntur scholae, atque imaginem Optimi Viri, veneratione sanctam, contemplantes queruntur ac lamentantur: Νῦν κείται Πάτροκλος.

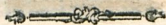
Discrimine tamen haud leui epistolae Plinianae a Ciceronianis differunt, si materiam spectes, quam illae sunt actae, et varietate negotiorum, et magnitudine amplissima, tum stante ac florente re publica, tum bellis ciuilibus turbata et conuulsa. His enim temporibus, quibus res magnae domi forisque gestae sunt, summam Cicero auctoritatem et in senatu, et in omni re publica obtinebat. Itaque vel rebus illis intererat, vel praecerat etiam, vt nihil scire non posset, quod tum fiebat. Habebat igitur copiosissimam scribendi materiam, quam vel ipsum tempus, vel illius conditio suppeditabat. At Plinii aetate alia prorsus rerum facies apparebat. Erat res publica in ciuitatem conuersa, vnus potestate cuncta tenebantur ac regebantur, in ipsoque senatu vel conspectus Principis, vel eius epistolae dominari solebant. Quam ob rem Plinius angustus aetatis suae terminos ostendit, Lib. IX, 2. et Sabino suo, qui eum ad M. Tullii exemplum vocauerat, non alias epistolas, quam scholasticas atque umbraticas, promittit, Ciceronis ingenio et varietatem rerum et magnitu-

gnitudinem docens largissime suppetiisse. Loquitur autem, ratione prioris aevi, de quo diximus, habita. Non nunquam tamen quaedam affert ad statum publicum pertinentia, ut Lib. III, 20. Sed haec rariora sunt, mutato rei publicae statu. Quo circa Plinio in epistolis id, quod Cornelio Tacito, quicum amicissime vivebat, in historia usu venit. Excusat se Annalium scriptor prudentissimus, quod comparari sua historia non possit cum Liuiana, quoniam suo tempore tantae res non eueniant, quantae acciderint Liuii. *Pleraque eorum, inquit, quae retuli, quaeque referant, parua forsitan et leuia memoratu videri, non nescius sum: Sed nemo Annales nostros cum scriptura eorum contenderit, qui veteres populi Romani res composuere. Ingentia illi bella, expugnationes urbium, fusos captosque reges; aut si quando ad interna praeuenterent, discordias consulum aduersus tribunos, agrarias frumentariasque leges, plebis et optimatum certamina, libero egressu memorabant. Nobis in arcto et inglorius labor.* Annal. IV, 32.

At Plinius inopiae rerum maiorum, quales Tullius habuit, noui utilisque inuenti follertia medetur. Nam ratione quadam singulari saepe argumenta epistolarum seligit ex quotidianis viuorum mortuorumque exemplis, quibus magis homines doceri ac moueri solent, possunt certe, quam praeceptis. Sub exemplis igitur, per aliorum facta, docet mores in utramque partem, ut boni adfiscantur, mali fugiantur. Hoc Auito suo profitetur, Lib. II, 6. conuenire, ratus, amori in eum suo, data com-monefaciendi occasione, sub exemplo praemonere, quid ei vitandum putet. Sed vide Plinii vel modestiam, vel prudentiam. Exempla enim profert, parum laudis ac virtutis habentia, verum nominibus plerumque parcat. *Apud QVENDAM, inquit, coenabam, ut sibi videbatur, lautum et diligentem; ut mihi,*

B

sordi-

sordidum simul et sumtuosum. Immodicae feueritatis exemplo admonitus, scribit Iuniori suo, ne quando filium suum acerbius duriusque tractet, cogitet potius, et illum puerum esse, et se fuisse, atque ita hoc, quod sit pater, vtatur, vt meminerit, et hominem esse se, et hominis patrem. Sed nomen patris nimium feueri omittit. *Castigabat QUIDAM filium suum, quod paullo sumtuosius equos et canes emeret, Lib. IX, 12.* Hanc nominibus abstinendi prudentiam discat homo liberalis, hanc magno vitae suae commodo imitetur.

Ita vero Plinius ethicam adhibet paradigmaticam, quam in historia esse quaerendam, Polybius, eumque imitatus Liuius, scribunt. Similem doctrinam poetae adhibent, Homerus in Achille proponens fortitudinem, in Vlysse prudentiam. Virgilius Homerum imitatus est, exemplo Aeneae boni Principis exemplum effingens, Turni et Mezentii contrarium. Sed illi assumunt vetera, Plinius noua consecretatur. Suam enim ethicam, aliamque doctrinam, mutuatur ab exemplis recentibus, saepe etiam adhuc praesentibus, quae dici vix potest, quantam vim habeant, cum oculis videntur subiicere, quod doctrina monstrat e longinquo. Itaque Plinius *recte, ad rationem vitae, inquit, exemplis erudimur.* Hanc per exempla docendi rationem Plinius quoque inquit in Panegyrico, vbi Traianum laudans sub exemplo studet praemonere, qua potissimum via futuri Principes ad eandem gloriam eniti possent.

Sed cum latius pateat prudentia et virtus, qua Plinius vitam eruditam instruit, quam vt paucis paginis comprehendi possit; hic subtilissimus, alio tempore plura persecuturi. Etenim habenda iam est ratio instituti, ob quod hanc commentationem, quamuis exiguam, scribere suscepimus. Procedent ad dicendum bonae spei Iuuenes, Scholae Crucianae disci.

disciplinam secuti, tum in Academiam transaturi, tum, quid profecerint, exercitatione publica declaraturi. Quibusdam ex his dicendi materiam praebebit vndarum exsuperantia, quibusdam Plinius Secundus.

I. CHRISTIANVS GOTTLOB KLEMM, *Hoekendorfsis*, Choro

Alumn. I. Praef. Carmine patria lingua fuso *inundationem fluminum, hieme proxima exeunte tristem et calamitosam*, describet.

II. CHRISTIANVS FRIDERICVS TAVERSCHMIDT, *Annabergensis*, Choro Currend. I. Praef. *optimos esse homines; dum infirmi sunt*, oratione Germ. demonstrabit.

III. IOANNES GODOFREDVS KÜHNE, *Leppersdorfsis*, Choro Currend. III. Praef. *honestissimam esse culpam benignitatis*, oratione Latina docebit.

IV. CHRISTIANVS GOTTLOB CASPARI, *Rieffensis*, Extran. *oportere privatis utilitatibus publicas, mortalibus aeternas anteferre*, oratione Germ. efficiet.

V. SAMVEL GOTTLIEB ENGELHARDT, *Dresdensis*, Extran. *optime reuerentiam, pudorem ac metum indicare*, Latii lingua praedicabit.

His Academiae Candidatis, ingenii exercitandi causa, succedent

VI. IMMANVEL LIEBEGOTT HEROLD, *Briesnicensis*, Choro Alumn. II. Praef. CHRISTVM *mari ac procellis imperantem* carmine Latino celebraturus.

VII. CAROLVS HENRICVS ECKOLT, *Sebnitiensis*, Alumn. illud Plinii *παραδόξον, studendum, et non studendum*, Latinis verbis explicabit.

Quibus

AK Tc 924

Quibus orationibus recitatis KLEMMIVS, vna cum commilitoni-
bus in Academiam proxime cogitantibus, iterum prodibit, grati animi
religionem exfoluturus.

Commilitones honorifice abeuntes bonis votis prosequetur

VIII. FELIX GOTTHELF TRÜBENBACH, *Dohnensis*, Alumn.
Choro I. Adi.

Equidem nihil cupidius opto, quam vt Adolescentibus humanissi-
mis, academica iam disciplina imbuendis, industriae apud nos bonis arti-
bus adhibitae, et virtutis incorruptae fructus perpetuo constet; VIROS
autem ILLVSTRES AC GENEROSISSIMOS, EPHORVM SCHOLAE MAGNIFICVM AC SVMME VENERABILEM, LIBERALIVM ARTIVM NVTRITORES AC PATRONOS, PATRES CONSCRIPTOS AMPLISSIMOS AC SPLENDIDISSIMOS, SACERDOTES PLVRIMVM REVERENDOS, MAGISTROS SCHOLARVM CLARISSIMOS, et quicumque artium liberalium officinis fauent, quanta possum, obseruantia et humanitate, rogo, vt cras, *hora tertia pomeridiana*, oratores dicendi periculum facturos gratia frequentiaque sua ornare ne dedignentur. Scribeb. in Schola Dresdenfi Cruciana, d. III. Mai. MDCCCLXXXIV.

ULB Halle

3

001 853 066

v. 18

21

Farbkarte #13

B.I.G.

OK. 524.

B. m. II, 472.

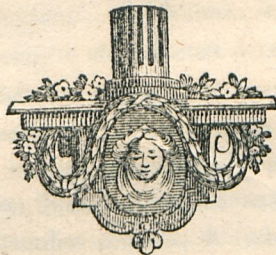
DE
C. PLINIO SECVNDO
ERV DITAE VITAE MAGISTRO
COMMENTATIO
QVA AD
IVVENVM ORATIONES

D. IV. MAI. A. O. R. cIdIdcclxxxiv.

BENEVOLE AVDIENDAS
OFFICIOSISSIME ATQVE HVMANISSIME
INVITAT

CHRISTIANVS FRIDERICVS OLPE

A. M. SCHOLAE DRESD. CRVC. RECTOR.

DRESDAE,
TYPIS HENR. GVIL. HARPETERI.